

VI. НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ТА ОБЛІКОВІ ДОКУМЕНТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

7.1. Теоретична складова.

7.1.1. Навчання постійного складу поза межами закладу.

У Навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Харківської області повинна здійснюватися теоретична підготовка (функціональне навчання) не усього постійного складу вищого навчального закладу, а лише керівного складу, керівників спеціалізованих служб, формувань та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту згідно плану комплектування навчальних груп та за відповідними заявками.

7.1.2. Навчання постійного складу в межах закладу.

Згідно вимог Постанови КМУ від 26 червня 2013 р. № 444 навчання працівників здійснюється безпосередньо за місцем роботи (тобто у вищому навчальному закладі) згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових тренувань з питань цивільного захисту.

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях розробляються і затверджуються вищими навчальними закладами на підставі програм та організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, що розробляються і затверджуються ДСНС, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

Програми підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях у вищому навчальному закладі поділяються на два види залежно від категорії тих, хто навчається.

Зміст програм реалізовується шляхом курсового та індивідуального навчання.

Курсове навчання передбачає формування навчальних груп і здійснюється в навчальних класах або на об'єктах навчально-виробничої бази закладу.

Керівник закладу призначає керівників навчальних груп з підготовки працівників об'єкта освіти, які, в свою чергу, відповідають за проведення занять згідно програми загальної підготовки.

Навчальні групи комплектуються переважно з працівників, що входять до складу формувань цивільного захисту.

Індивідуальне навчання передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими особами.

Перший вид програми – це програми загальної підготовки працівників закладу.

Програма загальної підготовки працівників вищого навчального закладу передбачає вивчення інформації, що міститься у планах реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації, а також оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту.

Розподіл навчального часу навчання представлений у Наказі ДСНС України від 06.06.2014 № 310 (у редакції наказу ДСНС України 08.08.2014 № 458), який надає орієнтовний розподіл навчального часу за формами курсового і індивідуального навчання та розділами програми.

Найменування розділу	Форма навчання, години		
	курсове навчання	індивідуальне навчання	спеціальні об'єктові навчання, тренування
Теоретична складова			
Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС	1	5	—
Надання першої допомоги потерпілим	1	1	—
Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації	1	2	—
Перевірка знань	1	—	—
Усього	4	8	—
Практична складова			
Протипожежні тренування	—	—	2
Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	—	—	до 8
Усього	—	—	до 10
Разом	4	8	до 10

Рекомендований зміст практичних форм навчання за Програмою

Тренінги необхідних дій в умовах НС проводяться під час курсового або індивідуального навчання шляхом виконання індивідуальних завдань або групових занять з метою формування та/або відпрацювання умінь та навичок користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, дотримання правил поведінки під час проведення евакуації, проведення серцево-легеневої реанімації та інших способів надання першої допомоги потерпілим.

Тренування з питань цивільного захисту та протипожежні тренування є спрощеними за організацією та скорочені за часом і обсягом злагожені навчальні заходи, що спрямовані на вирішення завдань запобігання, мінімізації або ліквідації наслідків НС на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до обстановки, що може бути спричинена небезпечною подією або сукупністю небезпечних подій та явищ.

Тренування проводяться з метою практичного відпрацювання, закріплення та перевірки умінь та навичок виконання працівниками дій щодо запобігання можливих НС та дій у разі виникнення НС, насамперед дій за сигналами оповіщення, користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, способів рятування людей, надання першої допомоги потерпілим, порядку евакуації людей і матеріальних цінностей, взаємодії з аварійно-рятувальними підрозділами та медичними працівниками.

Спеціальні об'єктові навчання з питань цивільного захисту є єдиним комплексом навчальних заходів, спрямованих на вирішення завдань цивільного захисту на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до НС.

Спеціальні об'єктові навчання проводяться з метою комплексного відпрацювання керівним складом та фахівцями сил цивільного захисту разом працівниками підприємств, установ та організацій дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, а також виконання ними функцій з питань цивільного захисту.

Рекомендації щодо перевірки засвоєння змісту Програми

Перевірку засвоєння змісту Програми рекомендується проводити комісійно із залученням фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

Перевірку знань за змістом Програми рекомендується проводити шляхом тестування або заліку в усній або письмовій формі.

Другий вид програми – це програми спеціальної підготовки працівників закладу, що входять до складу формувань цивільного захисту.

Програма спеціальної підготовки працівників вищого закладу освіти, які входять до складу формувань цивільного захисту, передбачає ознайомлення з обов'язками, матеріальною частиною техніки, приладів і табельного майна таких формувань, засобами захисту та навичками користування ними, вивчення порядку приведення їх у готовність, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Тематика програм (див. нижче) щорічно визначається керівником області в Організаційно-методичних вказівках щодо навчання населення Харківської області діям у надзвичайних ситуаціях на поточний рік.

За виконання змісту програм спеціальної підготовки відповідають командири формувань ЦЗ.

ТЕМАТИКА

для підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях

I. Підготовка в навчальних групах за програмою загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій

Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем за розділами програми

1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС

Тема 1.1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 1.2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 1.3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 1.4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 1.5. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної небезпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 1.6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

2. Надання першої допомоги потерпілим.

Тема 2.1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 2.2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 3.1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 3.2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

II. Рекомендована тематика для підготовки працівників підприємств, установ та організацій що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту – (15 годин)

1. Загальна тематика - (9 годин)

Тема 4.1. Характеристика небезпечних техногенних факторів притаманних сфері діяльності підприємства, установи, організації та найближчих потенційно небезпечних об'єктів. (1 година)

Тема 4.2. Призначення і організаційна структура позаштатного формування ЦЗ, функціональні обов'язки особового складу та його дії за планом приведення формування в готовність до виконання завдань. (2 години)

Тема 4.3. Організація захисту особового складу формування в ході виконання рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. (1 година)

Тема 4.4. Організація санітарної обробки особового складу формувань, спеціальної обробки техніки і майна при зараженні радіоактивними, отруйними речовинами та бактеріальними засобами. (1 година)

Тема 4.5. Прийоми надання само- та взаємодопомоги при пораненнях, опіках, кровотечах, переломах в ході проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Перша медична та долікарська допомога при гострих отруєннях небезпечними хімічними речовинами. (1 година)

Тема 4.6. Заходи безпеки при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій, катастроф та проявів терористичних актів. (1 година)

Тема 4.7. Взаємодія особового складу формувань при проведенні робіт у районах надзвичайних ситуацій. (1 година)

Тема 4.8. Дії формувань при загрозі та ліквідації наслідків терористичних актів. (1 година)

2. Спеціальна тематика - (6 годин)

Для протипожежних формувань

Тема 5.26. Пожежне-технічне спорядження. Вогнегасні речовини та область їх застосування. (1 година).

Тема 5.27. Протипожежні профілактичні заходи на об'єкті. (1 година).

Тема 5.28 Способи та прийоми гасіння пожежі на об'єкті господарювання. Прийоми рятування людей з палаючих будівель і споруд. (2 години)

Для формувань охорони громадського порядку

Тема 5.29. Правова основа введення режиму надзвичайного стану. (1 година)

Тема 5.30. Дії формувань при проведенні евакуації населення. (2 години)

Тема 5.31. Забезпечення громадського порядку, попередження та припинення випадків мародерства, розкрадання матеріальних цінностей при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф. (1 година)

Тема 5.32. Психологія натовпу. Попередження паніки серед населення. (2 години)

Для формувань зв'язку

Тема 5.33. Засоби зв'язку, які є на оснащенні формування. (2 години)

Тема 5.34. Організація та забезпечення сталого зв'язку у районах стихійного лиха, аварій та катастроф. (2 години).

Тема 5.35. Порядок розгортання та експлуатації засобів зв'язку у різних умовах надзвичайних ситуацій. (2 години)

Для формувань евакуації

Тема 5.36. Порядок проведення евакуаційних заходів. (2 години)

Тема 5.37. Евакуація людей з районів стихійного лиха, аварій та катастроф. (2 години)

Тема 5.38. Евакуація людей та вантажів, матеріальних цінностей та обладнання при загрозі стихійного лиха, аварії чи катастрофи. (2 години)

Для медичних формувань

Тема 5.39. Медична допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях. Медичні засоби захисту. (2 години)

Тема 5.40. Організація роботи медичного формування при виконанні завдань за призначенням. (2 години)

Тема 5.41. Дії особового складу формування при наданні першої медичної допомоги людям, які постраждали під час надзвичайної ситуації. (2 години)

Для формувань обслуговування сховищ

Тема 5.42. Захисні споруди, особливості їх будівництва, обладнання, утримання та правила експлуатації. (2 години)

Тема 5.43. Дії особового складу формування під час підготовки захисної споруди для використання за призначенням. (2 години)

Тема 5.44. Дії особового складу формування в ході прийому та під час перебування у захисній споруді людей, що укриваються, а також після виведення людей. (2 години)

З метою належної організації навчального процесу, забезпечення послідовності теоретичного і практичного навчання на підприємствах, в установах та організаціях розробляються і ведуться планувальні, облікові та звітні документи.